

Candy Andy

Af DAN TURÉLL

Hvor Walt Disney skabte verdens bedste tegnefilm, der har Andy Warhol demonstreret, at vi selv allerede er verdens bedste tegnefilm, skriver forfatteren Dan Turéll bl.a. i kronikken. Den former sig som et portræt af den amerikanske multimediekunstner — eller: artist som Turéll ville sige. I dag kl. 10 åbner Louisiana en udstilling af Andy Warhol's arbejder.

DER ER ÉN historie, som modstandere af kunsten (og måske især offentlig støtte til den) altid ynder af fortælle. Det er H. C. Andersens eventyr om 'Kejserens nye Klæder' om Kejseren der lod sig prakke usynlige dragter på og lod sig beundre i dem, indtil det berømte lille barn råbte: 'Han har jo ikke noget på!' — og alle så pludselig kunne se det.

Lige så typisk det er, at sådanne kunst-chauvinister må finde deres yndlings-formulering hos en kunstner, lige så

typisk er det, at det i praksis er en kunstner der har ført deres bevisførelse for dem.

Ingen har nemlig i så høj grad som Andy Warhol dokumenteret i de sidste tyve år, at vores kunst — eller om man vil: ideen med vores kunst — ikke har noget på.

Hvordan han har bevist det? Ved hele tiden at klæde den af, simpelt hen. Kæde den så systematisk af, som var han maliets, litteraturens og filmens samlede svar på strip-teasen. Ingen artist er så nøgen som

Andy. Og ingen er derfor så svær at gribe og fange.

Andy er et bundt af paradokser.

MEN O.K., lad os tage det fra begyndelsen, og i stedet for at fortælle om Andy's barndom — om hvilken han aldrig selv har nævnt andet end at han spiste masser af slik — så blot rekapitulere et par af de ting Andy har lavet. Sådant lidt hulter til bulter, som Andy bedst kan lide det selv.

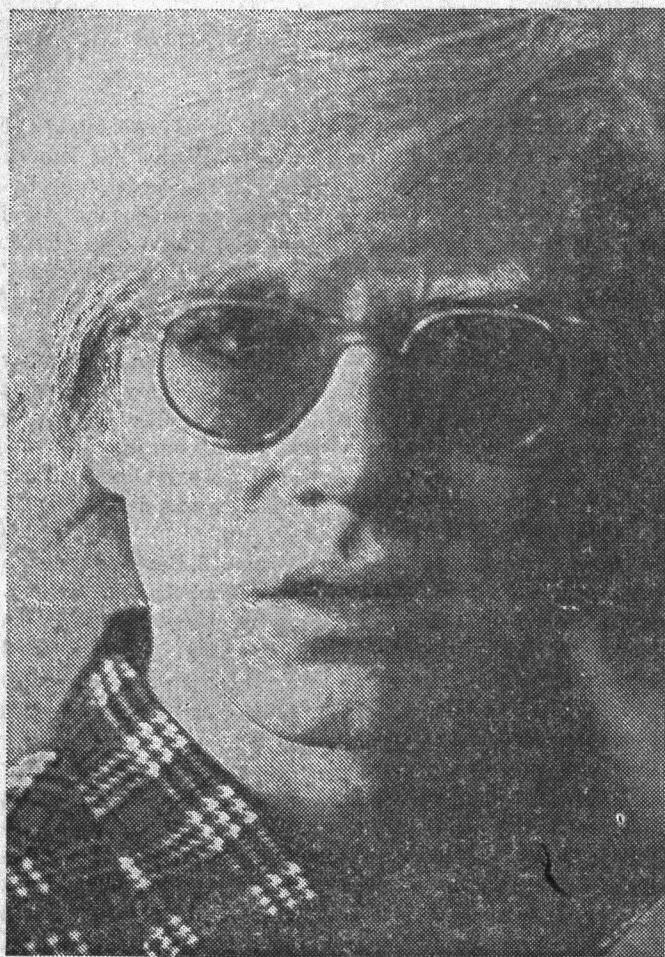
Andy begyndte med at studere kunst, men gik så over i reklamebranchen. Selv siger han det sådan, at han begyndte med kunst, opdagede at forretning var den perfekte kunst, og derefter har drevet forretningskunst.

Andy malede. Ikke solnedgange eller skovsøer eller ægtepar på parkbænke, men Campbell Soup konserverdåser, Coca-Cola flasker, Brillo-ståludd, dollarsedler, fri- og rabatmærker, Elvis, Marilyn Monroe, Jackie Kennedy, Liz Taylor, Citroen'er, Austin'er, Dick Tracy'er, Anders Ænder, Supermænd og 'Årets mest eftersøgte forbrydere'. Andy malede oftest efter avis-fotos.

Andy malede den beundrede og besnakkede Mona Lisa af tredive gange og udstillede hende under titlen: 'Tredive er bedre end én'.

Andy holdt foredrag, når han blev bedt om det. Det vil sige, det gjorde han ikke: Han arrangerede turneer, hvor han sendte en skuespiller ud for at spille Andy. Skuespilleren fik samme hårfarve, samme læderjakke, samme solbriller, og besked om i øvrigt at sige hvad han nu syntes.

Andy lavede film. Film hvor man i fireogtyve timer så samme bygning (Empire State Building) i gadens forskellige lysafspejlinger, film hvor man

Andy Warhol

fulgte et menneske (en trækkerdreng eller butikstyv, f.eks.) igennem et menneskeligt døgn, film hvor man så mennesker sove så længe de nu sov.

Andy skrev bøger, bøger der som f.eks. romanen *A kunne*

være båndoptaget snak fra et rum af tid, ganske som filmene.

Andy farvede sit hår sølv fordi sølv var hans yndlingsfarve.

Andy lejede sine venner ud til folk der havde brug for venner. 5000 dollars om ugen, dyrt, men

så var det også en god professionel ven. (De fleste venner er nogle lusede amatører).

Andy lavede sit papir med sit navn trykt på, og det eneste man kunne bruge det til var at lægge det i vand. Så skete der noget: Andy's navn forsvandt.

Andy lavede til rockgruppen Velvet Underground (som han promotede) en LP-cover-banan med en papskræl der kunne flås af.

Og til Velvet Underground lavede Andy et diskotek, og til sig selv lavede Andy en restaurant som han stadig har og tænker på at gøre til en international kæde-forretning, og Andy har desuden sit eget blad, *Interview*.

OG ANDY HAR først og fremmest sin egen fabrik, *The Factory* på Union Square i New York City, og den kører, den er fuld af medie-maskiner og musikere og skuespillere og fotografer og forfattere, den producerer blade og film og bøger og alt muligt andet, og der er kameraer og båndoptagere alle vegne, og blandt dem man herhjemme kender af dem der har arbejdet der er rocksangerne Lou Reed, John Cale og Nico, aktørerne Joe d'Allessandro og Viva Superstar og instruktørerne Paul Morrissey og Carlo Ponti. Og somme tider maler Andy eller hans assistenter ind imellem, mens nogle filmer det

og andre skriver en artikel om hvilken oplevelse dette er.

Andy har nu til dags bl.a. også travlt som lejet fest-arrangør ('Warhol som vært! Deres gæster vil gispel!') og signør. Ja, signør. Andy er ikke smålig som andre kunstnere, Jorn og den slags, der kun vil signere deres egne værker. Andy signerer gerne ethvert værk, Andy har en bred smag. Mod passende honorar, naturligvis.

Andy er en blæksprutte af bevidsthed, er han. Han er et varehus: Wholesale Warhol Warehouse. Og efter tyve år som en konstant happening er han i dag emne for tusinder af afhandlinger og afsættere, fordi han er blevet hvad Norman Mailer så præcist og pittoresk har kaldt: 'Den værste og mest indflydelsesrige kunstner i dag'.

INTERVIEWS MED ANDY er en stor og opbyggelig oplevelse. Andy er ikke så vild med at snakke, men hans få bemærkninger er altid så slående.

'Jeg tager mig stadig af mennesker', kan han sige, 'men det ville være så meget lettere ikke at gøre det. Det er så hårdt. Jeg ønsker ikke at blive blandet for meget ind i andre menneskers liv. Jeg vil ikke for tæt på... Jeg elsker Hollywood. Det er alt sammen plastic, men jeg elsker plastic. Jeg ville gerne være plastic.'

Andy siger: 'Jeg vil helst være

et mysterium... Jeg kan ikke lide at fortælle om hvor jeg kommer fra, og jeg laver alligevel hele tiden om på det hvis nogen spørger. Hvis du vil vide noget om Andy Warhol, så se på overfladen af mine billeder og film, eller på mig selv — og der er jeg. *Der er intet bagved.*'

— Altså: Hvis du vil vide hvem Andy er, så se på hans Coca-Cola flasker. Eller kik ud ad vinduet, eller se i et spejl, eller på disse bogstaver i dagens kronik. Der er inget bagved. Hverken Kejseren eller kunstneren har noget på, og de har aldrig haft det.

Andy Warhol er alkymist, nemlig. Han gør tomatdåser så levende som Elizabeth Taylor og Marilyn Monroe så død som Citroen'er. Man kunne kalde Andy, i fuld alvor, for kunstens svar på pulverkaffen, poseteen og køkkenrullen. Og det er meget positivt ment.

HVOR WALT DISNEY, Warhol's største forgænger som visuel kunst-industri magnat, skabte verdens bedste tegnefilm, der har Warhol demonstreret at vi selv allerede er verdens bedste tegnefilm. Og som en god praktiker har han derefter gjort sig selv til en tegnefilms-figur: Andy And. Andy Alias, Handy-Andy, Candy-Andy, Dandy-Andy, det er et par af hans forklædninger. Men kun et par.

For Warhol's store og frække kup ligger i, at han også er et stykke af en Anti-Andy. I en tid hvor alle intellektuelle (men sikkert heller ikke andre) lammes af skræk over størrelser kaldet fremmed- og tingsliggørelse, der går Andy den stik modsatte vej af frygtens og jammerens: Han accepterer og følger disse tendenser, med en klarhed og en konsekvens de færreste nogen sinde vil kunne blot drømme om. Andy er en god buddhist, han tror på anonymiteten, han tror ikke på eneren med de geniale tanker, han tror på hvad alle ser, det fælles billede: Elvis. Og som god buddhist siger han det aldrig, det må man ikke, men praktiserer det bare. Andy tror ikke så meget på sine egne tanker, endsige på tanker, Andy tror bare på at holde sig i gang — om så med det, Per Højholt så træffende har kaldt 'Intethedens Grimaser'.

Det er for lidt sagt, at Andy er transcendent (et uartigt ord i dag, da det implicerer man kan se ud over sit eget dyrebare mellemgulv!), men det er rigtigt: Andy har gennem sit arbejde, gennem en lang række ikke-kemiske men helt konkrete projekter nærmest opløst sin identitet. Og jeg kunne forestille mig, at Andy måske syntes at identitet simpelt hen var en tung og besværlig ting at have med sig i kufferten ved de men-

tale toldskranker. Nu til dags er identitet alle vegne, ligesom Coke og Player's og Ballantine, så hvorfor selv tage den med?

Men netop fordi Andy har arbejdet så hårdt, slidt så målbevidst (hans output er, selv om meget er lavet af assistenter og venner, enormt) og spanket sig selv så meget til ikke at tage sig af sig selv — netop derfor er han mere end transcendent, for transcendensen, evnen til at forsvinde fra sit eget kød, er ikke bare en mulighed for ham: Den er en livsholdning, en biologisk betingelse, og kun så meget mere uomgængelig som den er nøjsommeligt oparbejdet. Andy er nærmest transcendent, for at sige det som det er.

Andy vil helst se tingene på afstand, og medier er afstand: billedets distance, båndoptagerens, kameraets. Han kalder sin båndoptager sin kone og siger at dét han kan lide ved filmen er at den er 3-dimensionel fysisk uden at være mere end 2-dimensionel følelsesmæssigt. Med andre ord: Man behøver ikke lide eller svede imens, alt er omhyggeligt iscenesat og arrangeret.

Andy elsker at tale i telefon og se fjernsyn, men også at gå på indkøb og købe undertøj, for søm god amerikaner kan han bedre lide at købe end at tænke.

Andy's mor, som han ofte lever sammen med, er for øvrigt også begyndt at male. Hendes

billeder er signeret: 'Andy Warhol's mor'.

HVER GANG MAN forsøger at fastholde Warhol (og kun en idiot ville forsøge det, Andy flyder som en flod) ender man i ham selv, i hans egen filosofi. For Andy er 'kunst', 'forretning' og 'liv' så meget ét, at ingen af delene egentlig eksisterer.

'Alting er sådan en drøm for mig... Jeg véd ikke hvad noget som helst handler om, jeg véd ikke engang om jeg er levende eller ej. Det er ret ligemeget. Jeg har altid syntes, det hele var ret ligemeget.'

William S. Burroughs besøgte engang Warhol på *The Factory*. Bagefter blev han spurgt om hvilken slags person Warhol var. Burroughs, et af USA's mest intelligente hoveder i dag, svarede:

'Jeg tror slet ikke, Warhol er nogen person... Han er noget komplet fremmed, noget fuldstændig følelsesløst. Han er faktisk en science-fiction figur. Han har en mærkelig grøn farve... Der er noget snigende, helt a-sexuelt over ham. Han er en *plante*.'

Det er så morsomt, hvordan folk reagerer på Andy. Mange kalder ham depraveret, dekadent, dæmonisk. Hans egne folk, på *The Factory* og udenfor, reagerer omvendt: De betragter ham som et barn, et bedrøvet og melankolsk barn

som de har og må beskytte mod omverdenen, et barn der kan lide ice-cream og fjernsyn og syltetøj, men ellers er lidt bange af sig og må pakkes godt ind for ikke at blive følelsesmæssigt forkølet.

Som Andy siger: 'Jeg er tit bange for at blive glad, for — åh — det varer jo ikke alligevel.'

Eller som Andy også siger: 'Jeg har aldrig ønsket at være kunstner. Jeg ville være stepdanser.'

Eller: 'Jeg kan ikke lide malerier på væggene alligevel, jeg kan bedst lide tomme vægge.'

Og så er vi der igen, ved Andy's nerve: En tom væg eller en væg med rabatmærker, det kommer næsten ud på ét.

De to smukkeste ting Warhol nogen sinde har sagt: 1): 'Folk er så fantastiske. Man kan ikke tage et dårligt billede.' (Jazzmusikeren Ornette Coleman sagde engang det samme: 'Falske toner findes overhovedet ikke!') 2): 'Enhver kan gøre hvad jeg har gjort.'

ANDY ER FRYGTELIG. Han er så aktiv i sin passivitet og så passiv i sin aktivitet at han stiller alt på hovedet. Hans seneste ambition, en Warhol-TV-serie, er i den henseende karakteristisk. Den skulle, siger man, hedde *Nothing Special*.

Ikke noget særligt — det har ofte været Andy's trick: at tage copyright på selve Tilfældet, så

at sige. Hans eneste musikalske komposition hedder *Silence*, den består af navnets indhold, stilhed, og den er copyrightet året før hans fødsel. Det er Warhols metode i en peanut-skål: Hver gang noget minder om hvad som helst, men ikke noget specielt — så er det en Warhol af lige dele umiddelbarhed, uskyldighed, undren og uudgrundelighed. En af Warhol af en Andy, der somme tider virker som om han er det eneste menneske der virkelig prøver at leve i det tyvende århundrede.

'At leve er så hårdt et arbejde' har Andy, som et sidste citat, engang sagt. Han burde have en Nobelpris for at have demonstreret, så meget tydeligere end nogen anden, at liv tillige er så megen artisme og så megen åben og vedgået absurditet i arbejdet.

Men han har allerede fået det der er bedre, den fineste fjer i hatten: At blive overflødig. Som Gerard Melanga, en af hans nærmeste medarbejdere, sagde mens Andy for nogle år siden lå på hospitalet: 'Hvis Andy dør vil arbejdet på Fabrikken fortsætte på samme måde som Walt Disney-studierne kørte videre efter Disney's død. Andy er blevet en institution'.

Andy er blevet en institution, ja. Og en af de få institutioner i 70ernes medie-verden, der altid er og giver en befrielse.

DAN TURÉLL